

Sammen kunne vi redde Jorda

Overforbruk skaper usikker fremtid for kommende generasjoner

Av Tone Toft

Det er på tide å spørre seg om hva det innebærer å leve et godt liv. Myndighetene forsøker etter beste evne å overbevise befolkningen om at det fortsatt er økonomisk vekst og økende forbruk som er fasiten på fortsatt god velferd og høy livskvalitet.

Grådighet og kortsikthet

Det ser ikke ut til at hverken forpliktelsene våre etter Paris-avtalen, eller de skarpe advarslene fra FN's klimapanel får denne regjeringen til å endre kursen. Grådighet og kortsiktig vekstpolitikk har ført til en overbelastning på naturressursene og miljøet som innebærer det aller største alvor. Selv ikke de siste par årenes fokus på plastproblemet ser ut til å føre til noe mer enn å rydde opp det som ligger synlig og slenger i naturen eller sjøen.

Enormt overforbruk

Ingen tør å sette det i forbindelse med vårt enorme overforbruk, og sette bremsene på. I stedet legges det til rette for

oljenærings satsing på mer plast (olje og gass er råstoffet til plastproduksjonen) nå som nye tyder på at forbruket til brennstoff vil stagnere eller avta. En næring i solnedgang som stadig finner nye måter å få solgt det produktet som mer enn noe har ført oss inn i klimakrise og global oppvarming.

Jeg fortviles over å være innbygger i dette velfødde, overfladiske og sjølede landet. Tilhøre en nasjon som har mer enn nok med å tenke på økte oljeinntekter og legge til rette for ei finansnæring som tar sikte på å vokse seg inn i himmelen. Å være del av et såkalt demokratisk samfunn som i stadig større grad ignorerer naturen og miljøet oppleves traumatisk.

Grunnlaget for allt liv ødelegges

Vi er mange som bærer på en stor sorg, over tapt natur og alt hva det innebærer av arter og biologisk mangfold som forsvinner hver dag. Lufta som forurennes, elver og vassdrag som temmes og tømmes og legges i rør. Oppdrettsnæringa med sine økonomiske muskler som får breie seg fritt langs kysten og bruke fellesskapets hav som søppelbøtte, mens kystfiskerierne som er selve grunnlaget for bosetting langs kysten blir øde-

lagt for generasjoner framover.

Styresmaktene og kommende slekter

Styresmaktens manglende solidaritet med kommende slekter er rett og slett uforståelig. Vi har mista normale grenser for en anstendig oppførsel. I praksis utvises en egoisme som er helt uten sidestykke i vårt lands historie.

Norge har åpnet opp for oljeleting helt opp til iskanten – og nylig torpedert et forslag om å verne Weddellhavet i Antarktis. En historisk mulighet til å etablere verdens største maritime verneområde. I stedet åpnes det for fangst av krill i sør, og raudåte i nord. Kortsiktig tanke om profitt fra næringspyramidens nedre del, vil ødelegge utviklingen videre opp i næringskjeden, og til slutt ramme det matfatet vi trenger til jordas mange milliarder innbyggere.

Kraftpolitikken et falsum

Våre vakreste og vildeste fosser og stryk blir ofret for å levere såkalt grønn kraft til Europa. Under dekke av å være «Europas grønne batteri». Mens vi her i Norge får påfyll av atom- og kullkraft fra den internasjonale kraftpoolen som vi alle er tvunget til å være en del av. Vår krafteksport til EU har ingen virkning på de såkalte «stygge» kull- og gasskraftverkene.

Det er det faktisk utslippskvotene internt i EU som bestemmer. Til tross for at klo-

penstand tilsier at flytrafikken må reduseres kraftig, bygges det ut flyplasser i stor stil, som igjen innebærer en oppfordring til å øke passasjertallene. Det er ingen sammenheng mellom nødvendige tiltak for å oppfylle klimamål og norsk politikk i praksis.

Og ennå har jeg ikke nevnt militær aktivitet som er unndratt ethvert klimaregnskap, men som er en gigantisk bidragsyter til utslipp, forurensing og påfølgende global oppvarming.

Rammer befolkningen i andre deler av verden

De dramatiske negative konsekvensene av miljø- og klimapolitikken som føres i Norge rammer først og fremst befolkninger i andre deler av verden, - de såkalte «fattige landene» som ligger langt unna vår privilegerte base her nord.

Jeg tenker på de kontinentene hvor tørke og flom er etablert som en permanent situasjon.

Mennesker som drives på flukt og møter stengte grenser og er prisgitt et liv i flyktningeleire, eller retur til et kriserammet hjemland. Lenge hadde jeg en forestilling om at Norge var et humant land hvor menneskerettighetene og FN konvensjoner ble fulgt, men dagens flyktninge- og asylpolitikk viser noe helt annet.

Den pågående klimakrisen og global oppvarming skaper grobunn for fascisme og

umenneskelige tilstander. Enhver har nok med sitt, og det vil til slutt dreie seg om å overleve og sørge for seg og sine.

Nytt verdigrunnlag – forbruket må ned

Antropocen kalles den tidsepoken vi lever i og som har sin bakgrunn i de omfattende endringer i jordas overflate og økosystem som skyldes menneskelig aktivitet. Det innebærer at menneskenes beslutninger og handlinger påvirker og er ansvarlig for fremtidens klima og miljø. Da skulle vi tro at seriøse politikere ville bruke sin erfaring og kunnskap, til å styre i en helt annen retning enn det vi er vitne til nå. For denne rovdriften kan ikke fortsette.

Det må et nytt verdigrunnlag til, og en målestokk som favner dagens situasjon. Det er grunn til å tro at en slik endring vil føre til at vi alle vil få et liv som i større grad gir grobunn for menneskelige verdier og omsorg for Jorda. Da må vi først og fremst dempe forbruket kraftig, og ikke operere som om vi har opptil flere jordkloder å ta av.

Vi skal ikke tilbake til steinalderen, men må spille på lag på lag med natur og miljø og innse at planeten har begrensede ressurser som må forvaltes langsiktig med omtanke for våre etterkommere.

Det må ett nytt verdigrunnlag til.

Foto: Anne Marie Jensen

Nærmer vi oss unntakstilstand nå?

Unntakstilstand er summen av de særbestemmelser en stat iverksetter dersom det er åpenlyst at statens fundamentale virksomhet er truet. Det innebærer da at alle midler settes inn på å forberede egen befolkning på at landets ressurser nå må konsentreres om å verne landets eksistens. Jfr. Churchills tale til det engelske folk i 1940 der han klaggjorde at dette ville kreve mye av hver enkelt: «-I can promise you nothing else than blood, sweat and tears!» (Jeg kan ikke love dere noe annet enn blod, svette og tårer.) Det som nå står foran oss er ikke først og fremst fare for krig, men en klimautvikling som – hvis den ikke stanses – vil ødelegge mulighetene for hver enkelt stat på kloden til å ivareta sine borgeres interesser.

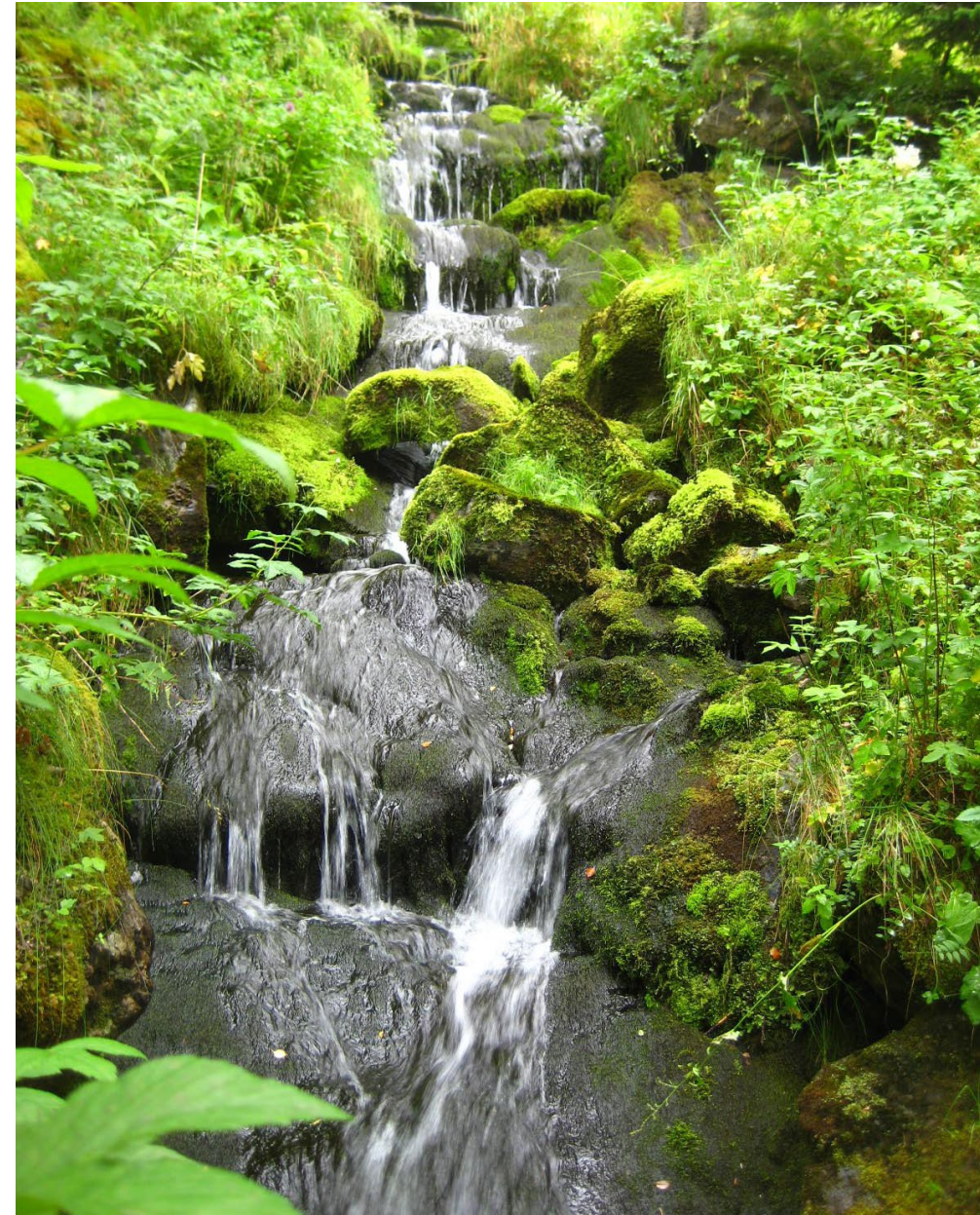
Det kommer nå ukentlig stadig mer alarmende rapporter både fra FN's klimapanel og fra andre fagmiljøer som forteller at kull-dioksidinnholdet i atmosfæren vokser dramatisk raskt, og er på grensen til en situasjon som kan bli irreversibel, det vil si at den fortsetter gjennom selvforsterkende mekanismer som er sterkere enn nye tiltak vi setter i verk. For eksempel rask smelting av permafrost som i økende grad frigjør metan. Også miljømyndighetene i USA, sammensatt av 13 forskjellige avdelinger (agencies), har nettopp levert det samme budskapet til president Trump. FN's klimapanel har gjennomgått tiltaksplanene for alle de 195 landene som har skrevet under Paris-avtalen, og det viser seg at dersom disse tiltakene skulle bli iverksatt av alle, så ville den globale temperaturen stige med i snitt 3 – 4 grader. I nordområdene vil temperaturøkningen være dobbelt så høy som globalt, med nedsmelting både av polisen og den landbaserte isen på Grønland og Svalbard. Summen av det hele i et 100-års perspektiv vil være flere meters havnivåstigning. Dersom hele verden skulle slutte seg til de norske tiltaksplanene og gjennomføre dem, ville det gi en temperaturøkning på 2,2 graders stigning. Også det godt over Paris-avtalens mål på 1,5 grader.

Vi må ta innover oss at dette ikke er en lek med tall. Klimautviklingen er enorme prosesser, og effektene av det vi gjør i dag vil ikke gjøre målbare utslag før om mange år. Det innebærer også at det vi har gjort frem til nå, vil fortsette å prege bildet i lang tid. Bruk av kull, den mest forurensende energibærer, har brakt verdens klima til randen av katastrofe. De som tror at dette nå stort sett er over, må tro om igjen. Kampen om kullet sin rolle står nå i Asia. Der brenner kullkraftverkene som aldri før. Målet er å gi en sterkt økende befolkning elektrisk kraft. Kina er verdens folkerikeste land med vel 20 prosent av verdens befolkning. Kineserne er verdensledende i utvikling av fornybar energi, men også verdensledende i bruk av kullkraft. Kina har i løpet av 16 år økt verdens kullkapasitet med 40 prosent og kullforbruket øker. 4,3 millioner kinesere jobber i kullgruver. De bygger kullenergiverk i 17 land, og øker sin eksport av kull dit. For kinesiske ledere synes utbredelse av Kinas økonomiske innflytelse å være overordnet klimaproblematikken. Men kampen om kullet er av avgjørende betydning for klimautviklingen. Denne kampen avgjøres nå i Asia, og dersom ikke kullet i løpet av kort tid forsvinner som sentral energibærer, kollapser klimaet. Ikke bare befinner tre firedeler av verdens kullkraftverk seg der, men også 1200 kullkraftverk som er under planlegging eller bygging. Land som Indonesia (253 mill.) og Vietnam (95 mill.) bygger hele sin økonomiske utvikling i dag på kull. (Faktakilde for dette avsnittet er Somini Sengupta, NYT 24/11 – 18). Også Europa og USA har fremdeles mange kullkraftverk.

Det betyr ikke at andre fossile energibærere er fredet. En overgang fra kull til olje- eller gassbasert produksjon kan være et tidkrevende feilspor. Verden har svært liten tid til rådighet, og det krever tiltak som monner raskt. I en del av verden der sola skinner de fleste dagene i året – forutsatt at lufta ikke er forurenset av røyk – må overgang til grønn energi basert på solcellepaneler være den beste løsning. Kompensasjon for manglende industrialisering må finnes i en annen type næringsliv. FN bør snarest sammenkalle et krisemøte der den mangelfulle tiltaksviljen fra Paris-avtalens signaturstater blir tema. Verden befinner seg i en unntakstilstand. Den rike verden må bruke langt mer ressurser på alternativ utvikling i fattige land. Klimadrivende aktiviteter hjemme må bygges raskere ned. Atmosfæren kan ikke lenger være en plass der man straffet dumper sitt avfall. EU/EØS har betydelige oppgaver foran seg, ikke minst overfor populistiske fornektere. Vi har nå den kunnskapen som trengs for å forstå alvoret. Fornektelse er å melde seg ut av serios politikk. Politikere skal ikke bare være folkets værhaner, men også folkets ledere. Et dokument i postkassen til alle landets husstander med statens segl der alvoret beskrives med underskrift av statsministeren og signert av alle landets politiske ledere ville gjøre inntrykk.

Alle må ta inn over seg at global oppvarming er et problem uten politisk merkelapp, det er vårt felles ansvar og vil, dersom vi svikter, ramme alle fremtidige generasjoner, men først de svakeste og mest sårbare.

Arne-Johan Johansen, Kvæfjord

Mulg for alle å gjøre en innsats for at jorda skal ha en fremtid for kommende slekter.

Fersk aksjeportefølje til middag?

Hva skal vi med penger på bok når økologien skjelver i sine grunnvoller, matproduksjonen avtar og drikkevannet og lufta vi puster inn er forurenset og forgifta. Spise en fersk aksjeportefølje til middag?

Vi kommer til å få et stort forklaringsproblem når barnebarna våre konfronter oss med hva vi ikke gjorde, og Arnulf Øverlands velkjente strofe... «du skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer deg selv» er mer aktuell enn noen gang.

Unge i mange land gir glimt av lys!

Men det er heldigvis små glimt av lys i tunellen. Unge

i mange land går nå til søksmål mot sine respektive stater – med begrunnelse i at styresmaktene fører en politikk som ikke ivaretar natur, miljø og klima for fremtidens generasjoner. Også i Norge har vi en stor sak gående.

Natur og Ungdom og Greenpeace har saksøkt staten etter § 112 i Grunnloven (Miljøparagrafen) med forankring i at det er åpnet opp for leting og boring etter olje og gass i Arktis. Og at dette ikke er forenlig når det gjelder å oppnå de klimamål i avtalene som Regjeringen har signert.

Din innsats

Gjennom Naturvernforbundet og Besteforeldrenes klimaaksjon er det mulig for alle

som ønsker at Jorda skal ha en fremtid for kommende slekter å gjøre en innsats.

Det dreier seg rett og slett om å bidra til en «Levelig klode». Mye er allerede for sent. Så mange arter er allerede tapt og naturen raseres og trues av storsamfunnet hver eneste dag, men det er et håp hvis vi evner å ta radikale grep nå.

Folk må våkne og øve press på våre myndigheter før tiden renner ut.

Tone Toft
Leder for Naturvernforbundet Ytre-Helgeland
Helgelandkontakt Besteforeldrenes klimaaksjon